

Oslo kommune Kommunerevisjonen

Boligbygg Oslo KF
Postboks 1192 Sentrum
0107 OSLO

Dato: 07.04.2017

Deres referanse:

Vår referanse:

Saksbehandler:

Tlf.:

Arkivkode:

17/00347-1

Tove Andersen

+47 23486851

126.2.1

OPPSUMMERING AV REGNSKAPSREVISJONEN FOR 2016 – BOLIGBYGG OSLO KF

Vi har redegjort for revisjonens innhold, utførelse og våre konklusjoner etter gjennomført revisjon i revisjonsberetningen til foretaket av 05.04.2016. I denne revisjonsrapporten oppsummerer vi saker som er tatt opp med foretaket gjennom året, samt kommenterer enkelte forhold som er avdekket i forbindelse med årsregnskapet.

1. Årsregnskapet

1.1 Revisjonsberetningen

Kommunerevisjonen har følgende forbehold i revisjonsberetningen til foretaket:

Konklusjon med forbehold

Etter vår mening er årsregnskapet, med unntak av forholdet omtalt i avsnittet "Grunnlag for konklusjon med forbehold", avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir i det alt vesentlige en dekkende fremstilling av den finansielle stillingen til Boligbygg Oslo KF per 31. desember 2016, og av resultatet for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med lov, forskrift og god kommunal regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjon med forbehold

Oslo kommune ved Boligbygg Oslo KF har i 2016 krevet kompensasjon for utgifter til boliger med helse og sosiale formål etter tidligere praksis. Det har ikke skjedd avklaring når det gjelder praksisen i Oslo kommune som reduserer usikkerheten knyttet til kompensasjonen. Dette skaper etter vår mening usikkerhet om størrelsen av den inntektsførte kompensasjonen. Se styrets beretning side 4.

Forholdet er omtalt i brev til foretaket 23.03.2017 og i nummerert brev til kontrollutvalget 28.03.2017.

1.2 Erklæring fra ledelsen i foretaket vedrørende feil i regnskapet

Utover nevnte forbehold, har Kommunerevisjonen ikke rapportert om feil på oversikten over «ikke korrigerte feil», som ble distribuert til foretaket i forkant av utarbeidelse av

Kommunerevisjonen

Adresse:
Grenseveien 88
0663 OSLO

Resepsjon 7. etasje

Telefon: 21 80 21 80

E-post: postmottak@krv.oslo.kommune.no

Bankkonto: 1315.01.01705
Org.nr.: 976 819 861

revisjonsberetning. Kommunerevisjonen har mottatt erklæring underskrevet av virksomhetsleder 23.03.2017 om at det ikke er vesentlige hendelser etter balansedagen og at regnskapet i det alt vesentlige gir en dekkende fremstilling i samsvar med lov, forskrift og god kommunal regnskapsskikk.

2. Intern kontroll

2.1 Undersøkelser gjennomført i flere virksomheter

Gjennomgang av internkontroll og regelverksetterlevelse på ulike områder innenfor økonomiforvaltningen er en del av regnskapsrevisjonen. Regnskapsrevisjonen har innrettet en rekke kontrollhandlinger mot den enkelte virksomhet. Kommunerevisjon velger også å gjennomføre undersøkelser som utføres felles for flere virksomheter eller bydeler. IT-systemene utgjør også en viktig del av kommunens internkontroll, og flere av systemene danner grunnlag for registrering av transaksjoner i regnskapene.

Foretaket har i 2016 vært omfattet av følgende undersøkelser:

- Gjennomgang av anskaffelsesdokumentasjon
- Mva. kompensasjon 2016
- Mva. avgiftspliktige virksomheter
- Skillet drift - investering vedlikehold/påkostning
- Godtgjørelse til ledere

Resultatene av gjennomgangene av anskaffelsesdokumentasjon, merverdiavgift og godtgjørelse til ledere er formidlet til foretaket i brev av 30.11.2016 om gjennomgang av interne kontroller. Vi avdekket ikke vesentlige svakheter hverken i disse undersøkelsene eller i de andre gjennomgangene. Vi mottok svar fra foretaket i brev av 21.12.2016.

Resultatet av noen av disse undersøkelsene i regnskapsrevisjonen er oppsummert til Kontrollutvalget i rapport 3/2017 Oppsummering av utvalgte undersøkelser gjennomført i regnskapsrevisjonen. Kontrollutvalget behandlet rapporten i møte 28.03.2017. Rapport følger vedlagt.

2.2 Gjennomgang av balansen

Vi har gjennomgått foretakets avstemminger av balansen pr. 31.12. 2016. Dette gjaldt avstemming av bank, kunder, leverandører, anleggsmidler, lån og ulike periodiseringskontoer. Foretaket var å jour med avstemmingene, og eventuelle eldre poster var fulgt opp.

3. Andre forhold

3.1 Budsjettjusteringer mellom grupper av investeringer

Bystyret vedtar «samlet kostnadsramme for en gruppe av prosjekter» for foretakene. For BBY har bystyret vedtatt ni hovedgrupper av prosjekter. Boligbygg har gjort budsjettjusteringer mellom flere av disse hovedgruppene. I henhold til økonomireglementet skal styret, dersom bystyret vedtar en samlet kostnadsramme for en gruppe av prosjekter, vedta kostnadsrammen pr. prosjekt. Det må antas at dette gjelder innenfor hver av hovedgruppene, og ikke mellom dem. Denne forståelsen kan også underbygges ved vedtaket i revidert budsjett (bystyresak 188/16) der bystyret vedtar justeringer for fem ulike hovedgrupper, og ikke ett samlet beløp for

investeringene som skal fordeles av foretaket. Da dette ikke fremgår direkte av økonomireglementet, anbefaler vi at foretaket avklarer styrets fullmakter knyttet til investeringsbudsjettet med byrådsavdelingen.

3.2 Momskompensasjon – dokumentasjon

Kommunen har i løpet av 2016 arbeidet videre med dokumentasjon og kontrollspor knyttet til tildelingen av boliger, og den særskilte tilretteleggingen for å sikre berettigelsen av momskompensasjonen. Når dokumentasjonen er på plass, er det viktig at kommunen etablerer en etterkontroll som kan bidra til at bydelene utarbeider og oppbevarer dokumentasjonen på en ensartet måte.

3.3 Avvik mellom anleggsmodulen og hovedboken

Anleggsmodulen skal vise en spesifisering av oppførte anleggsmidler i regnskapet. Det foreligger et avvik mellom anleggsmodulen og hovedboken pr. årsslutt på 8,8 milliarder kroner, der anleggsmodulen viser lavere beløp enn regnskapet. Foretaket er kjent med avviket, og har opplyst at det arbeides videre med muligheten for å registrere boligene i anleggsmodulen i 2017.

4. Tilbakemelding

Vi ønsker tilbakemelding på forhold omtalt under punkt 3 innen 15.05.2017.

Med hilsen

May-Britt Bratlie
avdelingsdirektør

Tove Andersen
seniorrådgiver

[Godkjent og ekspedert elektronisk](#)

Vedlegg: Nettverson Rapport 03_2017

Kopi til: Byrådsavdeling for næring og eierskap
Styret i Boligbygg Oslo KF

Oppsummering av utvalgte undersøkelser gjennomført i regnskapsrevisjonen 2016

2017

Tidligere publikasjoner fra Kommunerevisjonen i Oslo

Rapport 01/2016 Fremkommelighet på fortau

Rapport 02/2016 Verdibevarende vedlikehold – Undervisningsbygg Oslo KF og Boligbygg Oslo KF

Rapport 03/2016 Oppsummering av utvalgte internkontrollgjennomganger i regnskapsrevisjonen 2015

**Rapport 04/2016 Kontroll og oppfølging av arbeidsforhold og ytelser – private leverandører av
hjemmetjenester**

Rapport 05/2016 Eierskapskontroll i fem arbeidsmarkedsbedrifter

Rapport 06/2016 Målfastsetting og styringsdialog – Barne- og familieetaten

Rapport 07/2016 Bruk av konsulenter til ordinære oppgaver

Rapport 08/2016 Informasjonssikkerhet i Vann- og avløpsetaten

Rapport 09/2016 Planlegging for befolkningsveksten

Rapport 10/2016 Spesialpedagogisk hjelp til barn under skolepliktig alder

Rapport 11/2016 Nye Deichmanske hovedbibliotek – kvalitetssikring og styring 2012 –2015

Rapport 12/2016 Fjellinjen AS – effektiv drift og internkontroll

Rapport 13/2016 Kvalitet og innhold i spesialundervisning i grunnskolen

Rapport 14/2016 Etterlevelse av offentlighetsloven

Rapport 15/2016 Eierskapskontroll i AS KAREA-Varbas

**Rapport 16/2016 Tiltak mot arbeidslivskriminalitet – Kultur- og idrettsbygg Oslo KF og
Undervisningsbygg Oslo KF**

Rapport 17/2016 Godkjenning av og tilsyn med barnehager – Bydel Nordre Aker og Bydel Sagene

**Rapport 18/2016 Kompetanse i den hjemmebaserte helsetjenesten – Bydel St. Hanshaugen og
Bydel Alna**

Rapport 19/2016 Kommunens overordnede styring av Trikkeprogrammet

**Rapport 20/2016 Kvalitet i sykehjem – Grünerløkka sykehjem og Majorstutunet bo- og
behandlingssenter**

**Rapport 01/2017 Brukermedvirkning ved anskaffelser av helse- og omsorgstjenester
– Bydel Grorud, Bydel Grünerløkka og Velferdsetaten**

Rapport 02/2017 Oppnåelse av resultatmål i investeringsprosjekter

For mer informasjon om Kommunerevisjonen og våre rapporter se www.krv.oslo.kommune.no

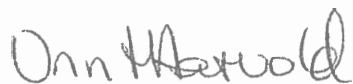
Forord

Gjennomgang av intern kontroll og regelverksetterlevelse på ulike områder innenfor økonomiforvaltningen er en del av regnskapsrevisjonen.

Når det er foretatt utvidede kontroller eller undersøkelser i regnskapsrevisjonen, oppsummerer Kommunerevisjonen resultatene av undersøkelsene i en felles rapport som legges frem for kontrollutvalget. Dette vil bidra til at kontrollutvalget kan holde seg orientert om regnskapsrevisjonens arbeid, jf. kommuneloven § 77 nr. 4 og kontrollutvalgsforskriften § 6.

Resultatet av undersøkelsene i denne rapporten er ikke tidligere rapportert til kontrollutvalget. I rapporten inngår også IT-revisjoner rettet mot enkeltvirksomheter.

15.03.2017

Unn H. Aarvold
kommunerevisor

May-Britt Bratlie
avdelingsdirektør

Innhold

Sammendrag	6
1. Eiendomsskatt	7
1.1 Nøkkeltørrelser – eiendomsskatt 2016	7
1.2 Formål og problemstilling.....	9
1.3 Gjennomføring.....	9
1.4 Funn	10
1.5 Konklusjon.....	13
1.6 Kommunikasjon.....	14
2. Behandling av inngående faktura i økonomisystemet.....	15
2.1 Formål og problemstilling.....	15
2.2 Gjennomføring.....	15
2.3 Funn	16
2.4 Konklusjon.....	16
2.5 Kommunikasjon.....	16
3. Gjennomgang av anskaffelsesdokumentasjon	18
3.1 Formål og problemstilling.....	18
3.2 Gjennomføring.....	18
3.3 Funn	19
3.4 Konklusjon.....	19
3.5 Kommunikasjon.....	20
4. Kontraktsoppfølging ved anskaffelser av kunstgressbaner.....	21
4.1 Formål og problemstilling.....	21
4.2 Gjennomføring.....	21
4.3 Funn	21
4.4 Konklusjon.....	23
4.5 Kommunikasjon.....	23
5. Boligvedtak og fagsystemet Gobo.....	24
5.1 Formål og problemstilling.....	24
5.2 Gjennomføring.....	24
5.3 Funn	25
5.4 Konklusjon.....	25
5.5 Kommunikasjon.....	26
6. Sosialsystemet Fasit	27
6.1 Formål og problemstilling.....	27
6.2 Gjennomføring.....	27
6.3 Funn	27
6.4 Konklusjon.....	28
6.5 Kommunikasjon.....	29
7. Bostøttesystemet SAPO	30
7.1 Formål og problemstilling.....	30
7.2 Gjennomføring.....	30
7.3 Funn	30
7.4 Konklusjon.....	31
7.5 Kommunikasjon.....	31
8. Godtgjørelse og utgiftsdekning – barnevern	32
8.1 Formål og problemstilling.....	32

8.2	Gjennomføring.....	32
8.3	Funn	32
8.4	Konklusjon.....	32
8.5	Kommunikasjon.....	32
9.	Godtgjørelse til ledere	33
9.1	Formål og problemstilling.....	33
9.2	Gjennomføring.....	33
9.3	Funn	33
9.4	Konklusjon.....	33
9.5	Kommunikasjon.....	34
10.	Oppfølgingsundersøkelse av it-systemet AlkT i Næringsetaten	35
10.1	Formål og problemstilling.....	35
10.2	Gjennomføring.....	35
10.3	Funn	35
10.4	Konklusjon.....	36
10.5	Kommunikasjon.....	36
11.	Oppfølgingsundersøkelse av FDV - systemet XPAND i Omsorgsbygg Oslo KF	37
11.1	Formål og problemstilling.....	37
11.2	Gjennomføring.....	37
11.4	Konklusjon.....	37
11.5	Kommunikasjon.....	37

Innledning

Om revisjonen av intern kontroll og regelverksetterlevelse

Krav til god intern kontroll i Oslo kommune er nedfelt i *Rammeverk for intern kontroll* (byrådssak 1057/08). I tråd med *Instruks for virksomhetsstyring i Oslo kommune* (byrådssak 1070/15) skal risikostyring og intern kontroll være en integrert del i virksomhetsstyringen. System for intern kontroll skal etableres, dokumenteres og følges opp i tråd med rammeverk for intern kontroll i Oslo kommune, tilpasset virksomhetens risikonivå og egenart. Ansvar for intern kontroll ligger hos virksomhetens leder.

Regnskapsrevisjonen av bykasseregnskapet til Oslo kommune er innrettet slik at den enkelte virksomhet/etat revideres som om det skulle avgis egen revisjonsberetning.

Gjennomgang av intern kontroll og regelverksetterlevelse på ulike områder innenfor økonomiforvaltningen er en del av regnskapsrevisjonen. Det er innrettet en rekke kontrollhandlinger mot den enkelte virksomhet, og enkelte kontroller utføres felles for flere virksomheter eller bydeler.

IT-systemene utgjør også en viktig del av kommunens intern kontroll, og flere av systemene danner grunnlag for registrering av transaksjoner i regnskapene. Formålet med IT-revisjonene er å gjennomgå og evaluere den interne kontrollen i og rundt IT-systemer som generer grunnlag for transaksjoner i regnskapet, for å gi en rimelig sikkerhet for at systemene er satt opp på en måte som underbygger riktig regnskapsrapportering.

I denne rapporten oppsummerer Kommunerevisjonen gjennomføring og resultat fra utvalgte undersøkelser fra årets regnskapsrevisjon.

Sammendrag

I de følgende kapitler er undersøkelsene gruppert etter ulike regnskapslinjer i drifts- og investeringsregnskapet.

Først presenteres en kartlegging og test av eiendomsskatt for boliger, tomter og fritidseiendommer i kapittel 1.

I kapitlene 2 til 4 presenteres resultatet fra tre undersøkelser på innkjøpsområdet; fakturamodulen i økonomisystemet, anskaffelsesdokumentasjon i utvalgte virksomheter samt anskaffelser av kunstgressbaner i Bymiljøetaten.

Kommunerevisjonen har videre gjennomført fire undersøkelser mot systemer og utgifter innen bydelenes funksjonsområder. Disse undersøkelsene er gjengitt i kapitlene 5 til 8. Den første omfatter kartlegging av kommunens praksis for dokumentasjon av boligvedtak og bruk av det tilhørende saksbehandlingssystemet Gobo. Deretter presenterer vi resultatet etter en kartlegging og test av utvalgte deler av det nye sosialsystemet Fasit, som ble tatt i bruk gjennom en utrulling som pågikk fra 2015 til 2016. Videre presenteres en oppfølging av en tidligere gjennomgang av bostøttesystemet SAPO. Den fjerde undersøkelsen innenfor bydelene er rettet mot godtgjørelser og utgiftsdekning i barnevernet.

I kapittel 9 gjengis resultatet av en undersøkelse rettet mot godtgjørelse til ledere.

Kapittel 10 og 11 viser resultatet fra oppfølging av to virksomhetsspesifikke it-revisjoner. Den ene er relatert til systemet for øl- og skjenkebevillinger i Næringsetaten og den andre er rettet mot FVD-systemet i Omsorgsbygg Oslo KF.

Disse ovennevnte undersøkelsene er valgt ut etter en overordnet risikovurdering og rotasjonsplan innen regnskapsrevisjonen. Stort transaksjonsvolum, implementering av nye systemer, kompleksitet og grensesnitt er faktorer som gir innspill til Kommune-revisjonens risikovurdering ved valg av undersøkelser. Regnskapsrevisjonens oppgave er å innhente bevis for at intern kontrollen har fungert og kontrollere at regnskapet og dets opplysninger ikke inneholder vesentlige feil.

Resultater av undersøkelsene gir ikke alene tilstrekkelig bevis for å konkludere på det utvalgte kontrollområdet. Kommunen vil også ha andre kontrollfunksjoner og bidrag som inngår i den økonomiske interne kontrollen, som f.eks. prosessbeskrivelser og rutiner, bruk av passord og autorisasjonsordninger, arbeidsdeling, sidemannskontroller og kontroll og avstemming av tallgrunnlag i den økonomiske rapporteringen. Dersom Kommunerevisjonen i de rapporterte undersøkelsene påpeker svakheter ved den interne kontrollen, kan virksomheten likevel hatt tilstrekkelige kompenserende kontroller som gjør at regnskapstallene ikke inneholder vesentlige feil.

Konklusjonen om kommunens regnskap, er en samlet vurdering av ulike elementer fra virksomhetens kontroller og regnskapsrevisjonen. Undersøkelsene i denne rapporten, vil sammen med øvrig resultat fra årets regnskapsrevisjon, danne grunnlag for Kommunerevisjonens revisjonsberetninger til bykassen og lånefondets regnskap og til de kommunale foretakene som avlegges innen 15. april.

1. Eiendomsskatt

Kommunerevisjonen har kartlagt og vurdert beregningen, innfordringen og bokføringen av utskrevet eiendomsskatt for boliger, tomter og fritidseiendommer for 2016 (heretter benevnt boligeiendommer). Regnskapsført eiendomsskatt er netto kr 254 mill. Beregningen av eiendomsskatten baserer seg i det alt vesentligste på tall fra selvangivelsen om den enkelte eiendom. Omtrent sju prosent (ca. 12 000) av eiendommene ble taksert av Oslo kommune.

Formålet med gjennomgangen har vært å bekrefte at kommunens inntekter fra eiendomsskatten har vært fullstendige for 2016. Kommunerevisjonen har kartlagt rutineene for beregning, innfordring og bokføring av eiendomsskatten, og gjort en overordnet vurdering av tilgangene til fagsystemet som beregner skatten.

1.1 Nøkkelstørrelser – eiendomsskatt 2016

Tabeller med ulike fordelinger av utskrevet eiendomsskatt

Tabellene er basert på spørringer vi har gjort i eiendomsskattelisten, fritakslisten og lister fra kommunens sakkyndige nemd. Tabellene viser ulike fordelinger av eiendommer som det er utskrevet eiendomsskatt for i 2016.

Tabell 1.1   *Antall eiendommer med og uten eiendomsskatt – med utgangspunkt i eiendomsskattelisten og fritakslisten*

		Antall	Antall i %
Eiendom med utskrevet eiendomsskatt	55 761	55 761	32
Eiendom uten eiendomsskatt jf. eiendomsskattelisten	106 520		
Eiendommer fritatt for eiendomsskatt jf. fritakslisten	10 641	117 161	68
Sum enheter	172 922	172 922	100

Tabell 1.1 viser at det er utskrevet eiendomsskatt for 32 % av de 172 922 boligeiendommene som fremgår til sammen i kommunens eiendomsskattelite og fritakslisten. Av de 10 641 eiendommene som er fritatt for eiendomsskatt, er det i overkant av 7 500 eiendommer som kommunen eier.

Tabell 1.2   *Antall eiendommer som det er utskrevet eiendomsskatt for og eiendommer uten utskrevet eiendomsskatt med utgangspunkt i eiendomsskattelisten (fritakslisten er ikke med)*

	Antall	Eiendomsskatt	Antall i %
Eiendom med utskrevet eiendomsskatt	55 761	266 593 515	34
Eiendom uten eiendomsskatt	106 520	0	66
Sum enheter	162 281	266 593 515	100

Tabell 1.2 viser at det er 55 761 eiendommer (boliger, fritidsboliger og tomter) som har fått positiv eiendomsskatt for 2016 ut fra spørringer basert kun på eiendomsskattelisten. I praksis innebærer dette at utgangspunktet for beregningen, dvs. eiendomsskattegrunnlaget for disse, har vært på over fire millioner kroner. En eiendom kan bestå av flere boliger, og antall eiendommer er derfor ikke sammenfallende med antall boliger.

Antall boliger vil være et høyere tall enn antall eiendommer.

Tabell 2 Eiendomsskatt i ulike beløpsintervaller

	Antall	Eiendomsskatt	Antall i %
0-50	106 520	0	66
51-1 999	19 971	19 048 187	12
2 000-5 000	18 753	62 536 117	12
5 001-10 000	12 739	88 797 162	8
Over 10 000	4 298	96 212 049	3
Sum	162 281	266 593 515	100

Tabell 2 viser at det er 34 % av boligeiendommene som har fått eiendomsskatt i 2016. 12 % har fått skatt i størrelsesorden 51 til 1 999 kroner, 12 % betaler mellom to og fem tusen kroner, og 8 % betaler mellom fem og ti tusen kroner. Inklusive i de 3 % som betaler over ti tusen kroner er også borettslag (og boligaksjeselskap) hvor skatten blir lagt samlet på eiendommens gårds- og bruksnummer, som kan bestå av mange boenheter. Eiendomsskatt skrives ut til borettslaget som fordeler skatten blant sine andelshavere etter den fordelingsnøkkelen borettslaget velger. Beregnet eiendomsskatt under 50 kroner betales ikke.

Tabell 3 Fordeling av beregnet eiendomsskatt basert på verdier fra Skatteetaten (selvangivelser) og kommunens takst

	Antall	Eiendomsskatt	Antall i %
Skatteetaten	150 352	222 922 772	93
Takst	11 929	43 670 743	7
Sum	162 281	266 593 515	100

Tabell 3 viser at det er 93 %, eller 150 tusen eiendommer, som har fått beregnet sin eiendomsskatt ut fra tall fra selvangivelsene og 7 % av eiendommene har fått fastsatt eiendomsskatt basert på kommunens taksering i 2016. Eiendommer som har fått fritak, kommer i tillegg til de 162 tusen. Disse utgjør i overkant av 10 tusen eiendommer.

Tabell 4 Gjennomsnittlig eiendomsskatt fordelt på ligningsverdier og takster

	Antall	Eiendomsskatt	Snitt eiendomsskatt
Skatteetaten	52 897	222 922 772	4 214
Takst	2 864	43 670 743	15 248
Sum	55 761	266 593 515	4 781

Tabell 4 viser at de som har fått beregnet eiendomsskatten ut fra selvangivelsen, betalte i gjennomsnitt 4 200 kroner mens de som har fått beregnet eiendomsskatt ut fra kommunens taksering i 2016, betalte i snitt i overkant av 15 000 kroner i eiendomsskatt for 2016. Samlet gjennomsnitt for de som betalte eiendomsskatt for 2016, var 4 781 kroner. En forklaring til den høye snittverdien for takserte eiendommer, kan være at bygårder eller større eiendommer som eies av firmaer ikke har samme formuesgrunnlag i ligningen som private skatteyttere.

Tabell 5   *Antall med fritak i ulike kategorier*

Fritakstype	Antall
Antall § 7c Bygninger som benyttes til bolig med fritak inntil 1 år fra ferdigstillelse	1 293
Antall § 7b Bygninger som har historisk verdi	1 080
Antall § 7a Eiendommer til stiftelser eller institusjoner	19
Antall § 5j Områder som er vedtatt vernet som nasjonalpark eller naturreservat	2
Antall § 5g Eiendom som helseforetak eier	35
Antall § 5e Legasjons- og konsulateiendommer som en annen stat eier	92
Antall § 5d Eiendommer som kommunen eier	7 515
Antall § 5c Kirker	1
Antall § 5b Eiendom som tilhører jernbane til allmenn bruk	180
Antall § 5a Eiendommer som staten eier	424
Totalt antall	10 641

Tabell 5 viser de ti ulike fritakskategoriene for eiendomsskatt i 2016. Det var 10 641 eiendommer som ble fritatt for eiendomsskatt i 2016. Den største kategorien er eiendommer som kommunen selv eier.

Tabell 6   *Størrelse på bunnfradrag fordelt på eiendommer og tomter uten bunnfradrag*

	Antall	Eiendomsskatt	Antall i %
0,001-3,999 mill.	154 473	219 326 158	95
4-8 mill.	3 422	13 315 461	2
Over 8 mill.	3 356	19 698 287	2
Tomter	1 030	14 253 609	1
Sum	162 281	266 593 515	100

Tabell 6 viser at det er 95 % av de som betaler eiendomsskatt som har fått ordinært bunnfradrag på 4 millioner. 1 % av eiendommene gjelder tomter, hvor det ikke gis bunnfradrag. De resterende 4 % har fått innvilget høyere bunnfradrag fordi eiendommen har flere boenheter. Av disse er det 2 % som har fått bunnfradrag opp til 8 millioner, og 2 % som har fått bunnfradrag over 8 millioner. I siste gruppe inngår også borettslag, hvor bunnfradrag presenteres samlet på én eiendom i eiendomsskattelisten.

1.2 Formål og problemstilling

Formålet med undersøkelsen har vært å bekrefte at kommunens inntekter fra eiendomsskatten har vært fullstendige for 2016 med utgangspunkt i lov og kommunens retningslinjer. Vi har kartlagt de omliggende rutinene for beregning, innfordring og bokføring av eiendomsskatten, og gjort en overordnet vurdering av tilgangene til fagsystemet som beregner skatten.

1.3 Gjennomføring

Kommunerevisjonen har kontrollert et utvalg av boligeiendommer, eiendommer fritatt fra eiendomsskatt, eiendommer med høyere bunnfradrag, behandlede klager og kommunens takserte eiendommer mot dokumentasjon hos Eiendomsskattekontoret.

Beregningen av eiendomsskatten baserer seg i det alt vesentligste på tall fra selvangivelsen fra 2014 (ligningen året før skatteåret) om den enkelte eiendom. Ved gjennomgangen har vi sett at bruk av matrikkeldata (oversikt over eiendomsverdiene i

kommunen), taksering eller bruk av eiendomsverdier fra Skatteetaten, kan gi vesentlige variasjoner i verdi for samme boligenhet på grunn av at areal for samme bolig fremkommer ulikt i de ulike kildene. Det tilligger ikke Eiendomsskattekontoret å ta stilling til om boligverdi fra Skatteetaten er korrekt.

Kommunerevisjonen har lagt til grunn den utlagte eiendomsskatte listen for våre beregninger og kontroller. Vi har foretatt stikkprøver av dokumentasjonen for eiendommer som er taksert, for fastsetting av bunnfradrag, for fritak for eiendomsskatt og behandlede klager. Vi har sett på avstemminger og bokføring for 2016.

Vurderingskriteriene som er lagt til grunn for gjennomgangen er utledet fra *Lov om eiendomsskatt til kommunane og Forskrift for eiendomsskatt Oslo kommune* av 15.12.2015. Videre har vi lagt til grunn *Forskrift om innhenting av opplysninger ved fastsettelse av bunnfradrag* av 11.02.1993 og kommunens retningslinjer for avgrensning av selvstendige boenheter og retningslinjer for klager.

Kommunerevisjonen har i tillegg gjort en overordnet vurdering av tilgangskontroller til Eiendomsskattekontorets fagsystem ISY-PA.

1.4 Funn

1.4.1 Regnskapsføring og ubetalte krav per årsslutt 2016

Eiendomsskattekontoret sorterer under Kemnerkontoret. Kemnerkontoret har etablert en rekke kontroller og avstemminger knyttet til selve faktureringen av kommunale avgifter, og eiendomsskatten følger i hovedsak de samme rutinene.

Utgangspunktet for kommunens inntekter er utskrevet eiendomsskatt for 2016. Det ble utskrevet eiendomsskatt på kr 266 593 515 ifølge eiendomsskatte listen. Regnskapsført eiendomsskatt er netto kr 254 013 016. Kommunen har netto bokført ca. kr 12,5 mill. mindre i eiendomsskatt enn det som var skrevet ut som skatt. Dette skyldes nedskrevet eiendomsskatt på grunn av innvilgede klager, og at det har kommet nye verdier fra Skatteetaten etter utskrivning av skatten.

Regnskapet for eiendomsskatten viser at det var ca. kr 8 mill. i utestående fordringer pr. 31.12.2016. Dette er skattekrav som var forfalt, men ikke betalt til kommunen. Det er ikke foretatt avsetning til tap på krav i regnskapet. Kommunen har legalpant, dvs. Oslo kommune kan tvangsrealisere eiendommen for å dekke sitt utestående krav dersom eiendomsskatten misligholdes. Uoppgjorte krav utgjør ca. tre prosent av fakturert eiendomsskatt for 2016.

Pr. årsslutt var det fortsatt klager under behandling, og kommunen har ikke endelig kunnskap om hvor mye av den inntektsførte eiendomsskatten som vil føre til tilbakebetalinger.

1.4.2 Skattegrunnlag

Hovedregelen i lov om eiendomsskatt er at skattegrunnlaget skal fastsettes ved at hver eiendom takseres til den antatte markedsverdien. For boliger er det i loven åpnet for at kommunen kan anvende ligningsverdien, slik Oslo bystyre vedtok i møte 16. desember 2015. Det er kun for boligeiendommer hvor det ikke forelå boligverdi fra Skatteetaten,

at kommunen selv har taksert eiendommen for å fastsette skattegrunnlaget for eiendommene, i tillegg til ubebygde tomter og fritidsboliger.

Det er skatteetatens ligning fra 2014 som ble lagt til grunn for fastsetting av eiendomsskatt for 2016 (ligningen året før skatteåret). Bystyret vedtok et bunnfradrag for boliger på inntil fire millioner kroner. Skattegrunnlaget for boliger basert på ligningsverdier, skal etter lov om eiendomsskatt settes til verdien etter skatteloven § 4-10 andre ledd multiplisert med 0,8. Dette innebærer at det ikke blir utskrevet eiendomsskatt for boliger med en antatt markedsverdi lavere enn fem millioner. Skattesatsen for eiendomsskatt ble fastsatt til 2 promille for 2016.

Valg av metode der man legger boligeiers egne innrapporteringer av areal til grunn for beregningen av eiendomsskatten, har den konsekvens at beregnet eiendomsskatt kan avvike fra en beregning av skatt basert på eksempelvis matrikkeldata, som er det areal som legges til grunn for beregning av vann- og avløpsgebyrer. Kommunerevisjonen har lagt til grunn vedtak fattet av Oslo bystyre og har ikke vurdert kommunens valg av ligningsverdier som grunnlag for eiendomsskatten.

Eiendomsskatt basert på tall fra Skatteetaten (selvangivelsen)

Kommunens skattegrunnlag for eiendomsskatt ble i all hovedsak (93 %) hentet fra Skatteetaten. Kommunerevisjonen har ikke hatt mulighet å avstemme om alle eiendommene ble lest inn i kommunens fagsystem. Kommunen har opplyst at det ved hjelp av blant annet matrikkeldata ble gjort spørringer og sammenligninger for å fange opp eiendommer hvor det ikke forelå eiendomsverdier fra Skatteetaten, og som således måtte takseres. Disse gjennomgangene skulle sikre at alle eiendommer i Oslo har blitt gjenstand for vurdering og beregning av skatt, eller fått fritak.

Vi har tatt stikkprøver av utvalgte eiendommer mot eiendomsskattelisten. Alle eiendommene ble funnet igjen i eiendomsskattelisten og var beregnet skatt for.

Eiendommer taksert av kommunen - regelverk

For eiendommer hvor det ikke foreligger boligverdi fra Skatteetaten, har kommunen taksert eiendommene for å fastsette eiendomsskattegrunnlaget. Dette gjelder boliger, fritidseiendom og ubebygde tomter. Retningslinjer for taksering av eiendommer som ikke er næringseiendommer, verk eller bruk, er vedtatt av Sakkyndig nemd for bolig og annen eiendom som ikke er næringseiendom, verk og bruk i kommunen.

Utgangspunktet for revisjonens gjennomgang var eiendomslistene som ble behandlet av Sakkyndig nemd innen fristen 30.06. for å skrive ut eiendomsskatt for 2016. Fra vedtak i Sakkyndig nemd, valgte vi ut eiendommer som var taksert av kommunen. Alle eiendommene var registrert i eiendomsskattegrunnlaget og det var utskrevet korrekt beregnet skatt på bakgrunn av skattegrunnlaget for 2016.

Videre kontrollerte vi for et utvalg av eiendommer at det forelå dokumentasjon/beregning. Vi har med utgangspunkt i takseringen foretatt etterberegning. Våre gjennomførte kontroller avdekket ingen avvik.

Hvis det mottas boligverdi fra Skatteetaten innen fristen for å skrive ut eiendomsskatt, benyttes disse verdiene fremfor kommunens egen takst i tråd med retningslinjene. For to av de takserte eiendommene var dette tilfelle.

For enkelte eiendommer med egne gårds- og bruksnummer som fremkom på listen over takserte eiendommer, var det ikke skrevet ut eiendomsskatt. Ifølge eiendomsskattekontoret skyldes dette at disse eiendommene inngår i hovedeiendommen hvor det blir skrevet ut eiendomsskatt, dette vil være garasjer, uthus, veistubber, parseller og teiger hvor det ikke kan foretas utbygging etc. Vi har gjort noen søk i matrikkelen, og ut fra de gitte forutsetningene, virker dette rimelig.

1.4.3 Forhold som setter ned eiendomsskatten og fritak

Etter særskilte kriterier gis det fritak for eiendomsskatt eller flere bunnfradrag.

Fritak for eiendomsskatt

Retningslinjer for fritak er fastsatt i Forskrift om eiendomsskatt i Oslo for eiendomsskatteåret 2016 og i Eiendomsskatteoven § 5. Ifølge eiendomsskattelisten for 2016 er det ca. 10 600 eiendommer som har fått fritak.

Kommunerevisjonen valgte ut eiendommer med fritak og kontrollerte om det forelå dokumentasjon som berettiget fritak for eiendomsskatt. Vi avdekket ikke feil eller mangler ved kontroll av utvalgte eiendommer under fritakstypene etter §§ 7 b og 7 c. Ifølge regelverket var det riktig at det ikke skulle beregnes eiendomsskatt for de kontrollerte eiendommene, og det var henvist til riktig lovbestemmelse.

Ekstra bunnfradrag – flere boenheter

Bystyret har vedtatt et bunnfradrag på inntil fire millioner kroner for selvstendige boenheter i boliger og fritidsboliger. Boliger med flere boligenheter som oppfyller kravene til selvstendig boligenhet, kan få ekstra bunnfradrag. Det stilles blant annet krav om at boenhet nummer to må være fysisk adskilt fra øvrig boareal, er godkjent for varig opphold, har egen separat inngang fra ytre rom, og har alle hovedfunksjoner for en bolig. Eiendomsskattelisten viser at ca. 4 % av eiendommene har bunnfradrag over fire millioner.

Vi har tatt stikkprøver mot matrikkelen og sett at boligene enten var oppført med flere enn én boenhet, eller om det forelå dokumentasjon innhentet om eiendommen, og erklæring fra eier. For noen av boligene kontrollerte vi om beregningen av flere boenheter var i tråd med kommunens retningslinjer, og at det som var beregnet fremkom med samme beløp i eiendomsskattelisten.

Det forelå dokumentasjon i alle tilfellene, og beregnet skatt var i samsvar med regelverket. I noen tilfeller forelå det kun erklæring om at eiendommen hadde flere boenheter og tilfredsstiller kravene. Ifølge kommunens retningslinjer, anser kommunen en slik erklæring som tilstrekkelig dokumentasjon for å innvilge flere bunnfradrag, blant annet siden eiendomsskatten i hovedsak bygger på egendeclarasjon.

1.4.4 Klager med nedjusteringer og eventuelle tilbakebetalinger

Det er gitt anledning til å klage til kommunen på utskrevet eiendomsskatt. Dette kan for eksempel være klager på tilordning av bunnfradrag, kommunens takst eller søknad om fritak for nybygde eiendommer. Dersom boligeier mener at boligverdien er feil, må klagen sendes Skatteetaten. Det kan være at formuesverdien er satt for høyt, eller at areal, byggeår og boligtype er feil oppført i selvangivelsen.

Fakturert eiendomsskatt for 2016 ble redusert med 12,5 millioner kroner i forhold til opprinnelig beregnet skatt jf. eiendomsskattelisten. Deler av dette gjelder reduksjon av grunnlaget grunnet innlesning av nye eiendomsverdier fra Skatteetaten, men også reduksjon i eiendomsskatt etter innvilgede klager. Det foreligger ikke et fullstendig kontrollspor fra den opprinnelige beregnede skatten, til fakturert beløp i 2016. Basert på en klageliste, som viser deler av klagen i 2016, har vi tatt stikkprøver for å se om klagebehandlingen og innvilget redusert skatt var tilstrekkelig dokumentert. Vi valgte ut klager i kategoriene klage på bunnfradrag, klage på takst og første års fritak for nybygg.

Vi fant at det forelå tilfredsstillende dokumentasjon for alle de utvalgte klagen, og alle nedsettelse av opprinnelig beregnet skatt var begrunnet med henvisning til regelverket.

Vi anbefalte at det etableres et kontrollspor fra utskrivingen av eiendomsskatt til den endelige fakturerte eiendomsskatten. Dette er viktig for blant annet for å kunne avdekke uønskede endringer og om eiendomsskatten reduseres for en boenhet uten at det foreligger gyldig vedtak.

1.4.5 Fagsystemet for eiendomsskatt ISY-PA

Kommunerevisjonen har gjennomført en overordnet vurdering av tilgangskontroller til Eiendomsskattekontorets fagsystem ISY-PA. På grunn av svært korte tidsrammer, har Oslo kommune valgt å iverksette nødvendige endringer i et eksisterende fagsystem fremfor å dokumentere en utviklingsprosess via en kravspesifikasjon. Manglende kravspesifikasjon øker risikoen for at sikkerhet og intern kontroll ikke blir tilstrekkelig ivaretatt i endelig systemløsning.

Det har vært et vesentlig antall personer som har hatt kritiske tilganger til fagsystemet som beregner eiendomsskatten. Disse har hatt mulighet til å endre og slette data. Det har i innføringsfasen ikke vært etablert kompenserende kontroller med tanke på å avdekke uønskede hendelser. Et vesentlig antall personer har i denne fasen også hatt kritiske administrator- og superbrukertilganger til systemet, dvs. rettigheter til å endre grunndata og elementer i enkeltsaker. Omfanget av slike tilganger innebærer en generell risiko for feil og misligheter. Vi har fått opplyst at kommunen skal se på rutiner og tilganger til fagsystemet.

1.5 Konklusjon

Bystyret har, slik eiendomsskatteoven tillater det, vedtatt at selvangivelsene skal legges til grunn for beregningen av eiendomsskatten for bolig og annen eiendom som ikke er næringsseiendom, verk og bruk. Fastsetting av eiendomsskatt er i det alt vesentlige basert på tall fra Skatteetaten, og dermed rapportert inn ved egendeklarasjon.

Fastsettelse av flere bunnfradrag for boligeiendommer med flere boenheter er også delvis basert på huseiers egendeklarasjon.

Kommunerevisjonen har ved stikkprøvene ikke avdekket feil eller mangler i beregningsgrunnlag og utskrevet skatt, og det forelå dokumentasjon for saksbehandlingen ved kommunens taksering, innvilgelse av flere boenheter, fritak og nedsettelse av eiendomsskatt på grunn av klager.

Gjennomgang av tilgangskontroller til fagsystemet viste at det har vært et vesentlig antall personer som har hatt kritiske tilganger til fagsystemet som beregner

eiendomsskatten. Disse hadde muligheter til å endre og slette data, med administrator- og superbrukerrettigheter som kan endre grunndata og elementer i enkeltsaker. For stort omfang av gitte tilganger innebærer en generell risiko for feil og misligheter.

1.6 Kommunikasjon

Resultatet av undersøkelsen ble rapportert til Byrådsavdeling for finans i brev av 23.02.2017.

Byrådsavdelingen har i svar til Kommunerevisjonen meldt at kommunen vil sette i gang arbeid med å forbedre kontrollsporet fra utskrevet eiendomsskatt til bokført skatt. Når det gjelder omfanget av tilganger til fagsystemet er det allerede gjort korrigerende tiltak, samt at det vil følges opp videre med tiltak for bedre tilgangsstyring i systemet.

2. Behandling av inngående faktura i økonomisystemet

Fakturasentralen i Utviklings- og kompetanseetaten behandler alle inngående fakturaer i Oslo kommune før fakturaene distribueres på arbeidsflyt for mottakskontroll og godkjenning i kommunens virksomheter. Etter behandling i virksomhetene overtar Fakturasentralen igjen arbeidet med bokføring, remittering og rettelser av avviste fakturaer. Totalt i 2016 ble det mottatt og behandlet mer enn 647 000 fakturaer til en verdi av ca. kr 43 mrd. (internhandel 16 mrd. og eksternt handel 27 mrd.).

Kommunerevisjonens undersøkelse var rettet mot utvalgte kontroller og rutiner hos Fakturasentralen knyttet til vedlikehold av leverandørregisteret, behandling av inngående elektronisk handelsfaktura, behandling av skannet faktura og vedlikehold av flytregelverket i økonomisystemet.

Kommunerevisjonen har tidligere undersøkt rutiner rettet mot leverandørregisteret i 2008 og i 2014.

Staten har pålagt kommunene å kreve at deres leverandører skal sende faktura og kreditnota i elektronisk handelsformat (EHF). Kommunen har et uttalt mål om at alle leverandører etter hvert skal levere etter EHF-standarden. Vi har ikke tidligere gjennomgått EHF-modulen. Fortsatt mottar kommunen et vesentlig antall fakturaer (18 % i 2016) i papirfakturaer som blir skannet. Løsningen for elektronisk fakturaflyt ble oppgradert i 2011 og intern kontrollen i og rundt løsningen har siden blitt testet i de årlige regnskapsrevisjonene.

2.1 Formål og problemstilling

Formålet med undersøkelsen var å sikre at kommunens rutiner bidrar til korrekt bokføring av inngående fakturaer og leverandørgjeld i regnskapet, samt at det er kontroller som sikrer tilfredsstillende integritet i regnskapene.

2.2 Gjennomføring

Undersøkelsen ble gjennomført høsten 2016. Vi har kartlagt funksjonalitet, gjeldende praksis og nøkkelkontroller i og rundt fakturaflyten ved gjennomgang av styrende dokumenter, avtaler, rutinebeskrivelser, brukerguider, driftsdokumentasjon, systemdokumentasjon, faktisk systemoppsett og intervjuer med nøkkelpersoner. Rutiner og nøkkelkontroller ble evaluert og testet.

Revisjonskriteriene i denne undersøkelsen er hentet fra Oslo kommunes instruks for IKT-sikkerhet, byrådsrundskriv 16/2013 *Krav til leverandører om å sende elektroniske fakturaer og kreditnotaer til kommunen* og Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) sin Implementeringsveileder for EHF, versjon 1.5.

Kommunerevisjonens revisjonsmetode bygger bl.a. på rammeverket CobiT. Rammeverket omfatter prosesser og kontroller som er vektlagt i ulike kvalitetsstander for IKT og som også er kompatible med krav i kommunens styrende dokumenter.

2.3 Funn

Tilganger hos Utviklings- og kompetanseetaten

På revisjonstidspunktet fantes det tolv administratorer som har alle systemprivilegier, herunder eksterne konsulenter. Det bør gjøres en vurdering av om gitte tilganger er begrenset til rimelig omfang.

Brukerstøtte omfattet elleve personer. Denne rollen gir systemprivilegier, herunder tilgang til fakturamodulene og regelverket for flyt. Det kan være behov for å vurdere om det finnes overlappende roller, og begrense tilgang til dem som har tjenstlige behov.

Tilganger i virksomhetene

Noen virksomheter har behov for å kunne melde inn/endre leverandører i leverandørregisteret før faktura er mottatt. Økonomiansvarlig eller autoriserte personer kan melde inn opprettelser eller endringer i leverandørregisteret via e-post eller via et webskjema. Vi fant at enkelte personer som var autorisert for å melde inn nøkkeldata om nye leverandører i leverandørregisteret, i tillegg hadde rettigheter til bokføring og fakturagodkjenning. Arbeidsdeling er viktig for å forebygge at rutiner i innkjøpsprosessen ikke undergraves.

Vi anbefalte å tydeliggjøre rutinebeskrivelsen når det gjaldt autentisering i innmeldingsprosessen.

Faktoring

Etaten hadde avdekket en feil i faktoringløsningen¹. Det skal ikke ha oppstått problemer i etterkant, men dokumentasjon av feilrettingen har manglet og rutinebeskrivelsen er nå under oppdatering.

Reversering av parkerte fakturaer

Ifølge kommunens rutiner skal omstridte fakturaer godkjennes i økonomisystemet, men betalingen skal parkeres. Erfaringsmessig har ikke alle virksomhetene gode rutiner for å følge opp fakturaer som er parkert.

Vi anbefalte tiltak for å opplyse om gjeldende prosedyrer ved parkering og reversering.

2.4 Konklusjon

Vi har ved vår gjennomgang ikke avdekket vesentlige feil og mangler i den interne kontrollen i og rundt leverandørmodulen hos Fakturasentralen i Utviklings- og kompetanseetaten.

2.5 Kommunikasjon

Resultatet av undersøkelsen ble rapportert til Byrådsavdeling for finans i brev av 16.02.2017. Forut for dette brevet, har Kommunerevisjonen hatt to delrapporter på faktaverifikasjon til Utviklings- og kompetanseetaten; «Leverandørregisteret» og «Elektronisk handelsfaktura, Skannet faktura – Regelverk for fakturaflyt». Vi har mottatt svar på begge delrapportene.

---

¹ Løsning som ivaretar leverandører som har avtale med en tredjepart som bistår leverandøren med oppfølgingen av utestående fordringer.

Byrådsavdelingen svarte at de så det som positivt at gjennomgangen ikke avdekket vesentlige feil og mangler i den interne kontrollen i og rundt leverandørmodulen hos Fakturasentralen i Utviklings- og kompetanseetaten. Byrådsavdelingen er opptatt av at brukere med sterke tilganger i økonomisystemet er begrenset i størst mulig grad, og at tilganger kun gis i henhold til tjenestemessige behov. Det vil bli tatt initiativ til at gjeldende prosedyrer ved parkering og reversering av fakturaer som følge av uenighet om betaling, gjøres bedre kjent i virksomhetene.

3. Gjennomgang av anskaffelsesdokumentasjon

Oslo kommune kjøper varer og tjenester i et vesentlig omfang. Rutiner rundt anskaffelser og kontroll av fakturaene er av stor betydning for intern kontrollen i kommunen.

Kommunerevisjonen har gjennomgått deler av anskaffelsesdokumentasjonen for 68 utvalgte anskaffelser i 16 virksomheter i kommunen. Undersøkte anskaffelser utgjorde til sammen kr 698 millioner i bokførte utgifter på undersøkelsestidspunktet.

3.1 Formål og problemstilling

Regelverket for offentlige anskaffelser stiller konkrete krav til gjennomføring av anskaffelser. Det skal bidra til kostnadseffektive anskaffelser gjennom konkurranse og det skal motvirke forskjellsbehandling, korrupsjon og annen myndighetsmisbruk. Hovedformålet med undersøkelsen har vært å undersøke om det foreligger dokumentasjon på utvalgte områder i anskaffelsesprosessen i samsvar med krav i lov og forskrift om offentlige anskaffelser og internt regelverk i kommunen. I tillegg har vi som en test av intern kontroll, gjennomgått dokumentasjon for bokførte utgifter, herunder kontrollert bokførte utgifter mot kontrakt.

Etterlevelse av dokumentasjon i anskaffelsesregelverket omfattet kontrollpunkter på følgende områder:

- kunngjøring/konkurranse
- anskaffelsesprotokoll
- meddelelse om tildeling av kontrakt
- kontrakt
- rammeavtaler

Dokumentasjon for bokførte utgifter omfattet kontrollpunkter på følgende områder:

- bokførte utgifter mot kontrakt
- fakturadokumentasjon
- tilleggs-/endringsarbeider
- varemottakskontroll

3.2 Gjennomføring

Det ble for alle virksomhetene i kommunen foretatt et uttrekk av leverandørposter på utgiftsartskonto i perioden 201511–201607 som oversteg kr 0,5 millioner. Uttrekket ble benyttet til å velge ut anskaffelser til undersøkelsen. I utgangspunktet ble det valgt ut minimum tre og maksimum fem anskaffelser per virksomhet. Dette betyr at virksomheter med mindre enn tre aktuelle anskaffelser i uttrekket ikke var omfattet av undersøkelsen.

Inngåelse av samkjøpsavtaler ble holdt utenfor undersøkelsen, det samme gjaldt avrop på slike avtaler. Anskaffelser av pleie- og omsorgstjenester ble også holdt utenfor undersøkelsen, ettersom det er spesielle bestemmelser for slike anskaffelser.

Følgende virksomheter var omfattet av undersøkelsen:

- Boligbygg Oslo KF
- Brann- og redningsetaten

- Bymiljøetaten
- Byrådsavdeling for eldre, helse og sosiale tjenester
- Energigjenvinningsetaten
- Helseetaten
- Kultur- og idrettsbygg Oslo KF
- Omsorgsbygg Oslo KF
- Oslo Havn KF
- Plan- og bygningsetaten
- Renovasjonsetaten
- Sykehjemsetaten
- Undervisningsbygg Oslo KF
- Utdanningsetaten
- Vann- og avløpsetaten
- Velferdsetaten

Kommunerevisjonen etterprøvde i liten grad virksomhetenes vurderinger, hovedfokuset var om dokumentasjon var til stede eller ikke.

Undersøkelsen er ikke direkte sammenlignbar med tilsvarende undersøkelser tidligere år, ettersom det delvis er andre virksomheter som er undersøkt i 2016. I 2015 ble det eksempelvis valgt ut virksomheter som normalt ikke gjennomfører store anskaffelser utover avrop på kommunens samkjøpsavtaler o.l.

3.3 Funn

Når det gjelder etterlevelse av dokumentasjonskrav i lov og forskrift, avdekket vi 14 avvik av 284 utførte tester. For etterlevelse av dokumentasjonskrav i internt regelverk i kommunen, avdekket vi 10 avvik av 249 utførte tester. Avvikene fordelte seg på ulike kontrollpunkter.

Kommunerevisjonen konkluderte med 16 avvik av 195 utførte tester når det gjelder dokumentasjon for bokførte utgifter. De fleste avvikene gjaldt dokumentasjon for varemottakskontroll.

Det ble ikke benyttet statistisk metode ved utvelgelse av anskaffelser. Dette innebærer at vi i denne undersøkelsen ikke kan konkludere på om funn er representative for kommunens samlede anskaffelser.

3.4 Konklusjon

Resultatet av undersøkelsen viste at virksomhetene stort sett hadde etterlevd regelverket for dokumentasjon av anskaffelser på de undersøkte områdene. Etterlevelse av krav i lov og forskrift innebærer en forventning om at det ikke skal være avvik. Kommunerevisjonens anbefaling er at virksomhetsledere må sørge for at det er etablert gode rutiner for etterlevelse og at innkjøpere har tilstrekkelig kompetanse om offentlige anskaffelser.

Det var stort sett tilfredsstillende dokumentasjon for bokførte utgifter, med unntak av at det var manglende dokumentasjon for varemottakskontroll i enkelte tilfeller. Manglende dokumentasjon for varemottakskontroll behøver ikke å bety at det ikke har blitt utført en kontroll, men kommunens interne regelverk og god praksis tilsier at kontrollen skal

dokumenteres. Anbefalinger angående svakheter i intern kontrollen er tatt med de virksomhetene dette gjelder.

3.5 Kommunikasjon

Resultatet av undersøkelsen ble rapportert til Byrådsavdeling for finans i brev av 17.01.2017. Vi ba ikke om tilbakemelding fra byrådsavdelingen på våre funn og vurderinger, med mindre byrådsavdelingen ønsket å gi en tilbakemelding. Vi har ikke mottatt tilbakemelding fra byrådsavdelingen.

Funnene som ble avdekket er/vil i tillegg bli kommunisert til berørte virksomheter.

4. Kontraktsoppfølging ved anskaffelser av kunstgressbaner

Oslo kommune har de senere årene etablert en rekke kunstgressbaner. I 2016 ble 15 baner rehabilitert og tre nye baner ble etablert.

Kommunerevisjonens rapport *20/2015 Anskaffelser og kontraktsoppfølging i Bymiljøetaten* viste svakheter ved etatens anskaffelse- og kontraktsoppfølging for to kunstgressbaner. Regnskapsrevisjonen har også i ulike undersøkelser kommentert manglende kontraktsoppfølging knyttet til Bymiljøetatens anskaffelser, herunder også kunstgressbaner.

Kontrollutvalget har i sak *70/2016 Forvaltningsrevisjon med oppstart 2. halvår 2017*, stilt spørsmål om kunstgressbaner i Oslo kommune koster mer enn andre steder.

4.1 Formål og problemstilling

Regnskapsrevisjonen har undersøkt om de utgiftsførte fakturaene for anskaffelser av kunstgressbaner var i henhold til inngått rammeavtale og avropsavtale.

4.2 Gjennomføring

Sommeren 2015 inngikk Bymiljøetaten ny rammeavtale for anskaffelse og rehabilitering av kunstgressbaner. Kommunerevisjonen har sett på prosessen ved inngåelse av denne avtalen.

Videre har vi sett på avrop ved rehabilitering av fire kunstgressbaner etter den nye rammeavtalen. Vi har kontrollert om fakturering og avrop er i tråd med rammeavtalen, og sett på bruk av endringsordre og om fakturering av disse var som avtalt.

Kommunerevisjonen har ikke enkelt kunne fremskaffe sammenlignbare tall for kunstgressbaner i andre kommuner. Utvalgte baner i denne undersøkelsen viser at utgiftene til kommunens egne baner varierer i pris blant annet som følge av ulike størrelser, grunnforhold og ulike krav til banenes underlag.

4.3 Funn

Ved etatens inngåelse av ny rammeavtale var flere ansatte samt en anskaffelseskomité involvert i prosessen. Til forskjell fra tidligere avtaler, ble levering av grunnarbeider og kunstgress nå inkludert i samme avtale. Nytt var også at etaten valgte å gjøre det til en totalentreprise. I konkurransen deltok til sammen ni tilbydere. Det ble kontrahert med de tre leverandørene som hadde lavest pris på bygging av kunstgressbane. De valgte leverandørene er de samme tre som var parter i den forrige rammeavtalen.

Proessen rundt inngåelsen av ny rammeavtale fremstod som ryddig.

Kommunerevisjonens undersøkelse omfattet fire baner som hadde påløpte utgifter pr. 02.02.2017 som vist i tabellen nedenfor:

Bane	Jesperudjordet	Ellingsrud	Prinsdalen	Haraløkka I
Leverandør	Leverandør A	Leverandør A	Leverandør B	Leverandør C
Bokførte utgifter	8,4 mill.	4,1 mill.	3,5 mill.	9,5mill.
Avtalt pris i avropskontrakt	5,4 mill.	3,8 mill.	3,9 mill. Prisen er et estimat. Flere poster skulle baseres på medgått tid, refusjon av utgifter og påslag.	9,5 mill. Inkludert tennisanlegg til kr 1,2 mill.
Avtalt pris i endringsordre og grunnlag for endringsordre	3,2 mill. Byråden vedtok at banen skulle få undervarme etter at tilbud på avropsavtalen var gitt. Giftige masser i grunnen.	0,1 mill. + endringsordrer (medgått tid, refusjon av utgifter og påslag)	Endringsordre er avtalt etter medgått tid, refusjon av utgifter og påslag.	1,6 mill. Endringsordrer på grunn av endring av tilkomstveier og vannproblemer utfør banen.
Beskrivelse av prosjekt	Rehabilitering av kunstgress.	Rehabilitering av kunstgress.	Rehabilitering av kunstgress.	Rehabilitering av kunstgress og tennisbane.
Status	Avsluttet	Avsluttet	Avsluttet	Ikke avsluttet

Alle de etterspurte dokumenter ble fremlagt uten opphold. Bruken av endringsordre i disse undersøkelsene fremsto i hovedsak som ikke urimelig.

Undersøkelsen viste at faktureringen i hovedsak var i henhold til avropskontraktene og endringsordrene, men for tre av prosjektene var det vanskelig å etterprøve om det var overensstemmelse mot de ulike elementene i rammeavtalen. I de tilfeller hvor Kommunerevisjonen fant manglende sporbarhet mellom avrop og rammeavtale, forklarte Bymiljøetaten at i stedet for at leverandøren skulle sende faktura med løpende timer, ble det forhandlet frem faste priser på de nye elementene. Bymiljøetaten hevder at den valgte faktureringsmåten ikke har vært fordyrende.

Det kunne se ut til at enkelte elementer i avropene var priset høyere på faktura enn i rammeavtalen. For de elementene hvor man hadde valgt å bruke andre produkter enn de som lå definert i rammeavtalen, lå prisen oftest høyere enn i rammeavtalen.

4.4 Konklusjon

Kommunerevisjonen så at Bymiljøetaten hadde forbedret sitt arbeid med kontraktsoppfølgingen av kunstgressbaner. Etaten har fortsatt forbedringspotensial når det gjelder oppfølging og dokumentasjon av vilkårene i de inngåtte avtalene. Det kan stilles spørsmål ved om rammeavtalen, slik denne er utformet i dag, er hensiktsmessig. Ulike kunstgressbaner vil kreve ulike elementer. Dette bør gjenspeiles i rammeavtalen for å unngå at for mange elementer må forhandles frem i avropet og derved redusere risikoen for overfakturering og mangelfull konkurranse.

Kommunerevisjonen anbefalte at det etableres rutiner for å sikre at vilkårene og prisene i avropskontraktene samsvarer med rammeavtalen. Etaten ser selv at det kan være behov for større samsvar mellom rammeavtale og avrop, og mener selv at de i senere anskaffelser i større grad har benyttet seg av menyen i rammeavtalen. Bymiljøetaten burde etter vår vurdering, ha benyttet minikonkurranser på de banene hvor det er lite bruk av elementene og prisene i rammeavtalen.

4.5 Kommunikasjon

Resultatet av undersøkelsen ble rapportert til Bymiljøetaten i brev av 09.02.2017. Etaten har svart at bruk av rammeavtale er et hensiktsmessig virkemiddel for å kunne opprettholde kommunens aktivitetsnivå på opprettelse og rehabilitering av baner. De var enige med Kommunerevisjonen i at det er potensial for å forbedre rammeavtalens innhold, men mener likevel at det er mindre sannsynlig at dette vil påvirke prosjektutgiftene.

Byrådsavdeling for miljø og samferdsel ble orientert om Kommunerevisjonens oppsummering i brev av 17.02.2017.

5. Boligvedtak og fagsystemet Gobo

Oslo kommune forvalter ca. 12 000 boliger, og det fattes årlig et stort antall vedtak om hvem som skal bo i disse boligene. Boligtildelingen i kommunen skjer i de aller fleste tilfeller i bydelene. Det fattes vedtak enten av Boligkontoret eller av annen tjenesteenhet i bydelen.

Kommunerevisjonen har i denne undersøkelsen valgt ut boligvedtak i fire bydeler. De utvalgte bydelene forvaltet selv til sammen 749 boliger. Av de 749 boligene var 314 eid av Boligbygg Oslo KF, resterende var eid av Omsorgsbygg Oslo KF eller private utleiery. Boligbygg forvaltet i tillegg 2 906 boliger på vegne av disse fire bydelene. En av bydelene hadde i tillegg tilvisningsavtaler².

Alle boligvedtak registreres i fagsystemet Gobo. De fleste boligene som tildeles, forvaltes av Boligbygg som benytter IT-systemet Plania i sin boligforvaltning. Det er en samhandling mellom Gobo og Plania. Plania gir oversikt over boliger, mens Gobo gir oversikt over personene i boligene.

Helseetaten v/Fagsystemavdelingen (FSA) er systemforvalter for Gobo og Byrådsavdeling for eldre, helse- og sosiale tjenester (EHS) er systemeier. Systemet ble utviklet for Oslo kommune og tatt i bruk av bydelene våren 2014. Kommunerevisjonen har ikke tidligere revidert dette systemet.

Kommunen fører fradrag for kompensasjon av merverdiavgift for boliger særskilt tilrettelagt for helseformål eller sosiale formål. Kompensasjonsloven § 12 krever at det til enhver tid kan kontrolleres at kompensasjon ytes etter reglene i loven. Den som krever eller mottar kompensasjon skal på forespørsel kunne legge frem regnskapsopplysninger og andre dokumenter av betydning om avgiftsmyndighetene forlanger det.

5.1 Formål og problemstilling

Formålet med undersøkelsen har vært å se om det er gyldige vedtak for tildeling av kommunal bolig samt om det er tilstrekkelig dokumentasjon for at vedtaket gjelder tildeling av boliger til helse- og sosialformål.

I Gobo registreres det personsensitiv informasjon som skal oppbevares på en trygg måte. Formålet har også vært å se om tilganger tildeles til ansatte med tjenstlig behov.

5.2 Gjennomføring

Med utgangspunkt i fakturerte inntekter, har Kommunerevisjonen gjort et utvalg av boliger tildelt i fire bydeler. Vi har kontrollert at det foreligger dokumentasjonen på vedtak og kontrakter.

Kommunerevisjonen har i tillegg gjennomgått rutiner og praksis ved tilgangskontroller og kontroll av logger i fagsystemet Gobo.

---

² En tilvisningsavtale innebærer en avtale mellom utleier og kommune/bydel hvor kommunen gis rett til å henvise sine boligsøkere til boliger omfattet av tilvisningsavtalen, men hvor selve leieavtalen inngås mellom utleier og den tilviste boligsøker. Kommunen har ingen forpliktelser i selve leieforholdet.

5.3 Funn

Det var ulik praksis i de fire utvalgte bydelene når det gjaldt hvordan vedtak ble formulert og hvordan vedtak og tilknyttet dokumentasjon ble oppbevart. Gobo ga noe informasjon og begrunnelse om vedtaket. Begrunnelsen for tildeling kunne være ulikt beskrevet i vedtak i Gobo og brev til søker om innvilgelse. Ytterligere relevant informasjon kunne fremkomme i boligsøknaden. Skanning av vedtak og underliggende dokumentasjon ble gjort i varierende grad. Det fantes også fysiske arkiv med saksdokumenter i boligmapper. Tilhørende dokumentasjon kunne være spredt på ulike kontorer i bydelen.

Noen av de etterspurte vedtakene ble ikke funnet i bydelenes arkiver. Dette gjaldt eksempelvis vedtak som var fattet før bydelen tok i bruk Gobo. Det var også noen vedtak som var utløpt, uten at bydelen kunne finne fornyelsesvedtaket. Hjelpe- og omsorgstjenester var bare unntaksvis beskrevet i vedtaket om tildeling av bolig.

Den eksisterende kategoriseringen i Gobo har flere kategorier (psykiske lidelser/rus /flyktning/andre problemer) som går inn mot Boligbyggs ene kategori «ordinær bolig». I tilfeller der bydelen har overtatt kontraktsansvaret mot beboer, har ikke lenger Boligbygg informasjon om hvem som bor på adressene. I disse tilfellene vil det være bydelen som står som leietager i Boligbyggs system.

I henhold til dokumentet «Intern kontroll og bruk av hendelseslogg» skal hendelsesloggen i Gobo kontrolleres. Det var ikke angitt hvordan kontroller skal dokumenteres. Det var opp til hver enkelt bydel å vurdere hva som skulle følges opp, hvordan dette skulle gjøres eller hva som skulle anses som avvik. Vår gjennomgang viste at bydelene i liten grad kontrollerte loggen og definerte hva som skulle kontrolleres.

Dokumentet «Autorisasjon og rolletildeling» beskriver blant annet en årlig kontroll av tilganger til Gobo og at dokumentasjon på denne kontrollen skal oppbevares i fem år. Kommunerevisjonens gjennomgang viste at bydelene i liten grad hadde foretatt en årlig kontroll av tilgangene i henhold til gjeldene rutiner.

Ved Kommunerevisjonens gjennomgangen ble det foretatt stikkprøver av faktiske tilganger og kontrollert disse mot autorisasjonsskjemaene. Det ble ikke avdekket noen avvik i forbindelse med denne kontrollen.

5.4 Konklusjon

Avgiftsmyndighetene legger til grunn at tildelingsvedtakene til den enkelte bolig er nødvendig som dokumentasjon på at kravet om kompensasjon av merverdiavgift er berettiget. Etter Kommunerevisjonens oppfatning, bør kommunen vurdere om det er behov for en avklaring med Skatteetaten om aksept for en praktisk tilnærming til dokumentasjon og kontrollspor som passer for en virksomhet på Oslo kommunes størrelse og organisering.

Kommunerevisjonen er kjent med at kommunen har igangsatt et arbeid med å etablere like rutiner for dokumentasjon knyttet til vedtak om tildeling av boliger til helse- og sosialformål i alle bydeler. I forbindelse med innføring av nye rutiner, anbefaler vi at kommunen legger til grunn dokumentasjonskravene om merverdiavgiftskompensasjon fastsatt av Skattedirektoratet. Selve vedtaket må gi tilstrekkelig informasjon, blant annet

om begrunnelsen for tildeling av bolig og et kontrollerbart spor fra leieinntektene og kontraktene hos Boligbygg inn mot boligvedtakene i hver enkelt bydel. Etter vår oppfatning er det også viktig at kommunen har en hensiktsmessig intern kontroll eller overvåking for å sikre seg at bydelene følger felles retningslinjer slik at dokumentasjonskravene til enhver tid overholdes.

Når det gjelder fagsystemet Gobo, anbefalte Kommunerevisjonen at bydelene formaliserer og dokumenterer en årlig kontroll av faktiske tilganger mot de tilgangene som er autorisert av overordnet i henhold til gjeldende retningslinjer, og innfører rutiner for kontroll av hendelsesloggen og arkivering/sletting av loggen.

5.5 Kommunikasjon

Resultatet av undersøkelsen ble rapportert til Byrådsavdeling for eldre, helse og sosiale tjenester 24.11.2016, med kopi til Byrådsavdeling for finans og byrådsavdeling for næring og eierskap. Gjennomgang av utvalgte kontroller i fagsystemet Gobo ble rapportert til Helseetaten 11.01.2017.

6. Sosialsystemet Fasit

I 2015 ble det utgiftsført kr 1,175 milliarder i sosialhjelp i Oslo kommune. Kommunen har utviklet systemet Fasit (FAgsystem, Sosial, IT) sammen med systemleverandøren Bouvet. Fasit erstatter de gamle sosialsystemene Felix, Unique og Oskar. Noen bydeler startet opp som pilot for systemet i 2015, deretter har bydelene tatt i bruk systemet puljevis, siste bydel tok i bruk systemet sommeren 2016.

6.1 Formål og problemstilling

Målsettingen med undersøkelsen har vært å gjennomgå og vurdere implementeringen og bruken av det nye sosialsystemet Fasit. Vi har i undersøkelsen søkt å innhente rimelig sikkerhet for at det er gyldighet for sosialkontorenes utbetalinger og at remittering fra Fasit håndteres på en tilfredsstillende måte.

6.2 Gjennomføring

Gjennomgangen ble foretatt i perioden august-november 2016. Våre vurderinger er basert på intervju, test og kontroller i Byrådsavdeling for eldre, helse og sosiale tjenester, fagsystemavdelingen i Helseetaten (FSA) og to utvalgte bydeler som tok i bruk systemet i 2015.

6.3 Funn

IT-organisering

Byrådsavdeling for eldre, helse og sosiale tjenester er systemeier av Fasit. Systemforvaltningen er delegert til FSA som anskaffer og forvalter fagsystemer innenfor helse-, sosial-, velferds- og barnehagesektoren i Oslo kommune. Ifølge FSA var det ingen tydelig delegering av arbeidsoppgaver fra byrådsavdelingen som systemeier til FSA som systemforvalter, og systemforvalteroppgavene var ikke i tilstrekkelig grad definert. Dette gir en risiko for at kritiske arbeidsoppgaver knyttet til Fasit ikke blir utført.

Risikostyring

Det ble gjennomført flere risikovurderinger relatert til prosjektgjennomføringen ved implementeringen av Fasit. Det er foreløpig ikke foretatt risikovurdering etter at Fasit ble tatt i bruk.

Seksjon for internrevisjonen i Oslo kommune har i foreløpig rapport, fremlagt høsten 2016, påpekt at byrådsavdelingen ikke har gjennomført risikovurdering av informasjonssikkerhet på overordnet nivå.

Endringsstyring

Fasit er levert, akseptert og satt i drift med en del vesentlige mangler knyttet til brukeradministrasjon, hendelseslogg og rapportfunksjonalitet.

Det fantes ingen forvaltningshåndbok for Fasit. Mangel på skriftlige prosedyrer og rutiner for endringsstyring etter at systemet ble satt i drift, øker risikoen for at endringer ikke blir behandlet på en enhetlig måte.

Brukeradministrasjon

Det var utarbeidet brukerdokumentasjon knyttet til autorisering av brukere i Fasit. Vi fant at det var overlapping i en del roller og tilleggsoppgaver i Fasit³. Det var også mange personer som fortsatt hadde tilgang til tilleggsoppgaver i Fasit som kun var ment brukt i utrullingsfasen av systemet. Vi så også at det ble gitt tilgang til personer som etter vår vurdering, ikke trengte dette ut ifra tjenstlig behov.

Det var etablert en hendelseslogg i Fasit, men den var lite brukervennlig for oppfølging og kontroll, da den inneholder store mengder data og i tillegg var vanskelig å få generert. Dette har ført til at de undersøkte bydelene ikke benyttet loggen i tråd med intensjonen.

Rutiner for etterkontroll av vedtak og utbetalinger

Konvertering av lån og refusjonskrav mot NAV syntes å ha vært utført på en tilfredsstillende måte ved de undersøkte bydelene.

Rapportene i Fasit genereres direkte i excel og må bearbeides videre av bruker. Det var ikke mulig å forhåndsdefinere hyppig brukte uttrekk. Videre var rapportene mangelfulle med hensyn til hvilke uttrekkskriterier som blir benyttet, periode, bydel rapporten gjelder og hvem som har generert rapporten. Dataene i de fleste rapportene oppdateres løpende, mens statistikkrapportene oppdateres kun i helgene.

Remitteringsfiler sigilleres⁴ før overføring til bank. Dersom det oppstår sigilbrudd må bydelene benytte seg av en reservenøkkel⁵. Denne skal alltid ligge i nettbanken klar til bruk og nedlåst ved bydelens NAV-kontor klar til innlegging i SIGNET⁶-applikasjonen. Den første reservenøkkel som ble lagt inn i DnB Connect for alle bydelene hadde så enkel struktur, at krav til innhold og poeng med å holde krypteringsnøkkel konfidensiell var brutt.

Veiledningsskrivet til Fasit med beskrivelse av kontroller som skulle utføres, ble først utarbeidet i mai 2016. Denne var ikke godt nok kjent blant de undersøkte bydelene. Videre fant vi at ikke alle kontroller, slik de var beskrevet, var gjennomført. Når det gjaldt kontroll av vedtak som utføres i de undersøkte bydelene, så vi at det ble utført kontroll men ikke nødvendigvis slik veiledningsskrivet beskrev den.

6.4 Konklusjon

Fasit ble anskaffet gjennom et utviklingsprosjekt der det har vært både tids- og kostnadsoverskridelser. Systemet ble satt i drift uten å være ferdig utviklet. Særlig merket vi oss en svak rapporteringsfunksjonalitet. Viktige rapporter lar seg manipulere etter at de er generert og gir samtidig mangelfull informasjon om innhold, formål og opprinnelse. Dette bidrar til å svekke den interne kontrollen, noe som kan øke risikoen for at misligheter og feil ikke blir avdekket.

---

³ Det er utviklet ti tilleggsoppgaver i Fasit som kan tildeles enkeltpersoner uavhengig av roller.

⁴ For å sikre integriteten under filoverføringen er det etablert elektronisk "forsegling med en nøkkel" av filer, såkalt sigillering. Sigilleringsnøkkel består av en kode med et gitt antall siffer, som vil forandre seg fra gang til gang etter et bestemt system.

⁵ Reservenøkkel benyttes når sigilleringsnøkklene hos sosialtjenesten og banken er blitt usynkrone.

⁶ SIGNET er en egen applikasjon for sigillering.

Det var utfordringer med ytelsen i Fasit knyttet til at det er treghet ved bruk av systemet og det er usikkerhet knyttet til om dette skyldes applikasjon eller infrastruktur.

Det var etablert en hendelseslogg i Fasit. Denne var lite brukervennlig for oppfølgings- og kontrolloppgaver, da den inneholdt store mengder data som gjør den tidkrevende å åpne og lite brukervennlig.

Rollesystemet i Fasit er innrettet for styring av tilgang til kritiske oppgaver. Mange brukere har beholdt utvidede rettigheter selv om meningen var å dekke midlertidige behov i systemets utrullingsfase.

6.5 Kommunikasjon

Resultatet av undersøkelsen ble rapportert til de reviderte bydelene, fagsystemavdelingen i Helseetaten og Byrådsavdeling for eldre, helse og sosiale tjenester 24.01.2017.

Fagsystemavdelingen og byrådsavdelingen ga i sitt samlede svarbrev av 23.02.2017 en detaljert tilbakemelding. De var ikke enig i alle Kommunerevisjonens anbefalinger, bl.a. svarte de at oppgaver knyttet til Fasit, vil endres over tid. En ytterligere detaljering av ansvarsdelingen mellom systemeier og systemforvalter kan derfor lett bli situasjonsbetinget og dermed fort uaktuell. Ytterligere detaljering kan således like gjerne øke som å redusere faren for at oppgaver ikke blir utført.

Fremfor å gjennomføre en risikovurdering som egen aktivitet, vil man i forvaltningen av Fasit innarbeide kontroll på konfidensialitet, integritet og tilgjengelighet som en del av øvrige prosesser. Arbeidet med å beskrive prosessene er et prioritert område i 2017.

I svarbrevet ble det påpekt at det var et bevisst valg å erstatte forhåndsdefinerte rapporter med rike utvalgsmuligheter komplettert med eksport og funksjonalitet i Excel. Sammen med systemleverandør har FSA sett på hvilke muligheter man har for å lagre søk. Dette vil bli lagt frem for endringsrådet, med eventuell utviklingsstart tidligst høsten 2017. I IKT tiltaksplan for EH' sektor, er det i 2018 planlagt å utvide nytt system for statistikk og analyse til også å omfatte sosialområdet – herunder Fasit. Det vil vesentlig styrke muligheten til å hente styringsdata og beslutningsgrunnlag.

Kommunerevisjonen støtter ikke FSA og byrådsavdelingens syn på å unnlate en formell ansvarsfordeling mellom systemeier og systemforvalter. Vi stiller også spørsmål til hvordan redigerbare kontrollrapporter ivaretar kontrollbehov på en tilfredsstillende måte. Kommunerevisjonen mener at det er nødvendig å gjennomføre risikovurdering av Fasit.

De reviderte bydelene ga i sine svarbrev en tilbakemelding om at de ville lukke påpekte avvik.

7. Bostøttesystemet SAPO

Med bostøtte menes økonomisk støtte til dekning av boutgifter. I 2015 ble det utgiftsført kr 338 mill. i bostøtte kommunale boliger (BKB) og kr 45 mill. i kommunalt boligtilskudd (KBT). Det er ca. fem tusen personer som mottar BKB og fire tusen som mottar KBT i Oslo kommune hver måned.

Bostøtte er en behovsprøvd ytelse som utbetales til beboer selv, eller som går til reduksjon i husleien. Den statlige bostøtten blir utbetalt av Husbanken, mens den kommunale blir utbetalt av Velferdsetaten. En stor del av de som mottar kommunal bostøtte mottar også statlig bostøtte, og den statlige og kommunale bostøtten blir da samordnet. Både statlig og kommunal bostøtte blir saksbehandlet av bydelene.

Applikasjonene SAPO og Bostøtte benyttes til håndtering av bostøtte i Oslo kommune. Oslo kommune har i lengre tid hatt store utfordringer med SAPO. Det ble i 2014 gjennomført en konseptvalgutredning av Fagsystemavdelingen i Helseetaten på vegne av daværende Byrådsavdeling for eldre og sosiale tjenester, der formålet var å foreta en utredning av mulige alternativer til SAPO.

7.1 Formål og problemstilling

Målsettingen med undersøkelsen har vært å oppnå rimelig sikkerhet for at applikasjonene for bostøtte og intern kontrollen rundt disse fungerer tilfredsstillende og ikke genererer vesentlig feilinformasjon til regnskapet.

7.2 Gjennomføring

Gjennomgangen ble foretatt i perioden mai-juli og rapportert høsten 2016. Våre vurderinger er basert på analyse av tilgjengelig dokumentasjon, testing av utførte kontroller og beregninger, i tillegg til intervju med nøkkelpersoner i fagsystemavdelingen i Helseetaten, Velferdsetaten og to utvalgte bydeler.

7.3 Funn

Det er store utfordringer med SAPO. Det anses fortsatt å være stor risiko for at systemet skal slutte å fungere. Bostøtte er en tilleggsapplikasjon som ble utviklet i 2013 og som har til hensikt å kompensere for at det ikke er hensiktsmessig og trygt nok å gjøre endringer i SAPO.

Velferdsetaten har en sårbarhet ved at det er få personer som kjenner systemet og dets rutiner. For behandling av saker knyttet til BKB er det etablert få systematiske kontroller. Kontroller som gjennomføres blir i liten grad dokumentert. Mangelfulle rutiner kan medføre risiko for feil og at uberettiget bostøtte blir utbetalt.

Vår gjennomgang av KBT har vist at rutiner og kontrollopplegg i all hovedsak fungerer tilfredsstillende. Gjennomførte stikkprøvekontroller har ikke avdekket feil i beregning og utbetaling av KBT, gitt registrerte parametere og beregningsregler i SAPO.

Det er avdekket et visst omfang av saker der det ikke er registrert søknad om statlig bostøtte uten at det er etablert en jevnlig oppfølging av disse sakene.

Utbetalt bostøtte er ikke blitt innberettet til skattemyndighetene. Opplysningsplikten følger av ligningsloven og innebærer plikt til å levere oppgave med opplysninger om utbetalinger. Opplysningsplikten videreføres i ny skatteforvaltningslov og ny skatteforvaltningsforskrift som trådte i kraft 1. januar 2017. Innrapportering kan skje fortløpende per måned eller samlet i januar året etter inntektsåret. Fra 2017 innføres tvangsmulkt for å få oppgavegivere til å levere pliktige oppgaver.

Ovennevnte svakheter og at Byrådsavdeling for eldre, helse og sosiale tjenester har tatt initiativ til å finne alternativer til dagens systemer for behandling av bostøtte, har vært kjent for berørte virksomheter.

7.4 Konklusjon

Som følge av beskrevet risiko, anbefalte Kommunerevisjonen at arbeidet med valg av framtidig løsning må prioriteres, og at det må vurderes kompenserende kontroller og beredskap på området. Kommunen må iverksette tiltak for å oppfylle innberetningsplikten til skattemyndighetene.

7.5 Kommunikasjon

Resultatet av undersøkelsen ble rapportert til de reviderte bydelene og Velferdsetaten med kopi til byrådsavdeling for eldre, helse og sosiale tjenester 19.10.2016.

Velferdsetaten ga tilbakemelding i svarbrev 15.12.2016. I svaret kom det blant annet frem at det i dagens system ikke er innebygd rutiner med sikte på å kontrollere selve saksbehandlingen.

Ruiner for hvordan tilganger i SAPO skal tildeles og administreres er under arbeid og etaten sier videre at de vil følge Kommunerevisjonens anbefaling om jevnlig kontroll av tilganger i bostøttesystemene. Velferdsetaten ser ikke for seg etablering av ny løsning i dagens SAPO for å sikre at betalingsfiler ikke kan redigeres ved overføring til regnskap. Det vil bli foretatt en oppfølging av mottakere med kommunal bostøtte som ikke har statlig bostøtte.

Avslutningsvis sier Velferdsetaten at de har hatt grunn til å tro at det innen rimelig tid ville igangsettes arbeid med en ny saksbehandlingsløsning, og at de derfor ikke har prioritert skriftliggjøring av rutiner.

Bydelene har ikke svart konkret på tiltak rundt forvaltning og saksbehandling. Byrådsavdelingen for eldre, helse og sosiale tjenester sier i sitt svarbrev 25.01.2017 at de er midt i en prosess hvor det gjøres vurderinger av en fremtidig løsning for fagsystem for kommunal bostøtte. Videre uttalte byrådsavdelingen at valg av fremtidige løsninger for bostøttesystemene også har andre aspekter, blant annet om bostøtteordningene understøtter sosialpolitiske mål. Sommeren og høsten 2016 ble det iverksatt noen tiltak rundt forvaltning og saksbehandling av bostøtte.

8. Godtgjørelse og utgiftsdekning – barnevern

Ifølge årsstatistikken for bydelene var det 767 barn i fosterhjem per 31.12.2015. Regnskapstall fra 2015 viser at bydelene og Barne- og familieetaten utbetalte kr 184 mill. i fosterhjemsgodtgjørelse, kr 11 mill. i besøkshjemsgodtgjørelse og kr 30 mill. i beredskapshjemsgodtgjørelse. I tillegg ble det utbetalt utgiftsdekning med kr 65 mill. i 2015. KS fastsetter årlig veiledende satser for fosterhjem og besøkshjem. Av byrådets fellesskriv nr. 3/2006 fremgår det at som hovedregel skal KS' veiledende satser benyttes.

8.1 Formål og problemstilling

Formålet med undersøkelsen var å teste om godtgjørelse og utgiftsdekning ble utbetalt på riktig grunnlag.

8.2 Gjennomføring

Undersøkelsen omfattet utbetaling til 145 fosterhjem og 137 besøkshjem, fordelt på alle bydelene. I tillegg undersøkte vi utbetaling til 18 beredskapshjem fordelt på Barne- og familieetaten og Bydel Stovner.

8.3 Funn

Bydelene og Barne- og familieetaten hadde etablert rutiner som fungerte i samsvar med gjeldende retningslinjer og brukte i hovedsak KS' veiledende satser. Alle de kontrollerte barnevernkontorene fulgte de sentrale retningslinjene. Vedtak om fosterhjem, besøkshjem og beredskapshjem var vedtatt av person med myndighet til dette.

Etter statens regelverk for utgiftsrefusjoner, er det strenge formkrav til dokumentasjon av bilgodtgjørelse. På 51 av 67 kontrollerte kjørelister var det mangelfulle opplysninger om adressene det var kjørt fra og til.

8.4 Konklusjon

Kommunerevisjonens kontroller avdekket ikke vesentlige feil eller mangler ved utbetaling av godtgjørelse og utgiftsdekning.

8.5 Kommunikasjon

Resultatet av undersøkelsen ble rapportert til Byrådsavdeling for eldre, helse og sosiale tjenester 27.09.2016, og besvart 23.11.2016. Byrådsavdelingen er tilfreds med at kontrollene ikke avdekket vesentlige feil eller mangler ved utbetaling av godtgjørelse og utgiftsdekning. De har i sitt brev kommet med avklaringer på et par punkter hvor Kommunerevisjonen fant ulik praksis. Kommunerevisjonen følger opp funn med gjeldende virksomheter.

9. Godtgjørelse til ledere

Kommunerevisjonen har undersøkt rutiner virksomhetene har etablert for dokumentasjon og kontroll av lønn og annen godtgjørelse til ledere.

Undersøkelsen omfattet 17 virksomheter med utbetalinger i perioden januar til mai 2016. Det ble fra disse virksomhetene valgt ut utbetalinger til toppleder og tre mellomledere, i tillegg omfattet undersøkelsen styreleder i foretak samt enkelte politikere.

9.1 Formål og problemstilling

Formålet med undersøkelsen har vært å se om lederlønn blir behandlet korrekt og om utbetalt godtgjørelse er i henhold til godkjent grunnlag og gyldige avtaler.

9.2 Gjennomføring

Utbetaling av lønn og annen godtgjørelse til de valgte lederne og politikerne ble kontrollert mot grunnlag i arbeidsavtale, attesterte overtidslister, reiseregninger og dokumentasjon for utlegg. Vi kontrollerte også innberetning av EKOM (arbeids-giverfinansierte elektroniske kommunikasjons tjenester som telefon, bredbånd mv.)

Det ble undersøkt om virksomhetene har etablert rutiner for at en annen enn leder selv kontrollerer lønnen til lederne ved månedlige godkjenning av Kontrollrapport for ledere og Lønnsrapport for ledere.

Det ble også kontrollert om det er andre som godkjenner leders utgifter ved bruk av kommunens kredittkort.

9.3 Funn

Utbetalingene var i all hovedsak dokumentert med godkjente grunnlag. Kommunerevisjonen gjorde enkelte funn når det gjaldt innberetning av EKOM og manglende formkrav ved dokumentasjon av bilgodtgjørelse. Vi fant også noen mangler ved arbeidsdeling ved godkjenning av overtid, feil i utbetaling av fastlønn og én manglende skriftlig arbeidsavtale.

Kommunen har lagt opp et system for godkjenning av lønn både før og etter lønnskjøring. Systemet er lagt opp slik at det er mulig å sette opp disse to godkjenningsrapportene ulikt, f.eks. ved at leders lønn går til en annen i organisasjonen ved *Kontrollrapport for ledere* som godkjennes før lønnsutbetalingsdatoen. Leder for et kostnadssted vil fremkomme på *Lønnsrapport for ledere* som godkjennes etter lønnskjøring. Sju av de kontrollerte virksomhetene har ikke etablert rutine for at en annen enn leder selv kontrollerer kostnadsstedsansvarlig-/leders lønnsutbetaling på kontrollrapporten.

Med unntak av to virksomheter, var det etablert rutine for at en annen person enn leder selv godkjenner kredittkortfakturaene i økonomisystemet.

9.4 Konklusjon

Det er ikke i tråd med god intern kontroll at ledere kontrollerer sin egen lønn eller egne kredittkortregninger. Alle utbetalinger bør være gjort iht. godkjent grunnlag.

Kommunerevisjonen har anbefalt kommunen å etablere rutiner som sikrer tilfredsstillende dokumentasjon. Samtidig har vi anbefalt kommunen å se på hvordan man kan sikre at ledernes lønn kontrolleres av annen person enn leder selv i HR-systemet.

9.5 Kommunikasjon

De avdekkede funnene i undersøkelsen blir kommunisert til de berørte virksomhetene i forbindelse med oppsummering av regnskapsrevisjonen for 2016. Det ble sendt brev til Byrådsavdeling for finans 02.02.2017.

10. Oppfølgingsundersøkelse av it-systemet AlkT i Næringsetaten

IT-systemet benyttes til registrering og oppfølging av bevillinger, kontroller, omsetningsoppgaver og fakturering av skjenke- og ølsalgsgebyr i Næringsetaten. Inntektene fra systemet utgjorde ca. kr 23,6 mill. i 2016. AlkT er et virksomhetsspesifikt fagsystem som ble tatt i bruk i 2009.

Rutinen for registrering og kontroll av omsetningsoppgaver var vesentlig endret siden Kommunerevisjonen sist hadde en gjennomgang av systemet i 2011. All innmelding av omsetningsoppgaver skjer nå elektronisk via Oslo kommunes nettsider. Det var utarbeidet veiledning for registeringsprosessen, og all registrering skjer via innlogging fra ID-portalen (felles innloggingsløsning til offentlige tjenester på internett).

10.1 Formål og problemstilling

AlkT er av vesentlig betydning for etatens inntektsside fra bevillings- og serveringsgebyrer.

Denne undersøkelsen var en oppfølging fra tilsvarende undersøkelse i 2011. Kommunerevisjonen har kartlagt og evaluert utvalgte deler av den interne kontrollen i og rundt AlkT, med utgangspunkt i svakheter og forbedringsområder vi tok opp ved forrige gjennomgang.

10.2 Gjennomføring

Undersøkelsen ble gjennomført sommeren og høsten 2016, og er basert på analyse av tilgjengelig dokumentasjon, intervju med nøkkelpersoner, egne observasjoner og tester, i tillegg til revisors kunnskap om virksomheten.

10.3 Funn

Kommunerevisjonen avdekket svakheter ved brukeradministrasjon og tilgangsstyring, manglende rutiner for gjennomgang av tilganger og manglende logging av privilegerte brukere.

Vi så at flere av de relevante rapportene i kontrollarbeidet for brukeradministrasjon og oppfølging av omsetningsoppgaver, synes lite hensiktsmessige og krever manuell bearbeiding for videre bruk.

For nøkkelkontroller knyttet til å sikre fullstendighet av inntektene fra bevillings- og serveringsgebyrer manglet det skriftlige rutinebeskrivelser som beskriver hva som skal kontrolleres, hvem som skal kontrollere og hvordan kontrollen skal dokumenteres.

Etaten hadde ikke aktivt vurdert hva som anses som kritiske endringer i systemet, eller hvilke aktiviteter som bør logges og følges opp. Det var utarbeidet rutine for endringshåndtering, men rutinen omfattet ikke beskrivelse av testing og dokumentasjon av denne. Det var heller ikke dokumentert testing i praksis, og det var ingen formell autorisasjon før produksjonssetting.

Det var ikke foretatt risikovurderinger for AlkT spesielt, og det var ikke utarbeidet en kontinuitetsplan eller gjennomført testing av alternative løsninger fra etatens side.

10.4 Konklusjon

Kommunerevisjonens oppfølgingsundersøkelse knyttet til Næringsetatens fagsystem AlkT, viste for enkelte områder forbedringer og at det er jobbet med svakhetene og forbedringsområdene som ble rapportert i 2011.

Gjennomgangen viste likevel fortsatt enkelte svakheter og forbedringsområder. Til tross for risiko knyttet til de avdekkede svakhetene i AlkT og intern kontrollsystemet rundt AlkT, ga våre utførte tester og stikkprøvekontroller i gjennomgangen ikke indikasjoner på feil eller mangler av vesentlig betydning.

10.5 Kommunikasjon

Resultatet av undersøkelsen ble rapportert til Næringsstaten i 28.11.2016.

Næringsstaten varslet relevante tiltak i sitt svarbrev 05.01.2017.

11. Oppfølgingsundersøkelse av FDV - systemet XPAND i Omsorgsbygg Oslo KF

Xpand er et system for forvaltning, drift og vedlikehold (FDV) som ble tatt i bruk av Omsorgsbygg Oslo KF i 2010. Xpand benyttes blant annet til håndtering av kontrakter og grunnlag for fakturering av husleie. Omsorgsbyggs husleieinntekter utgjorde kr 1,048 mrd. i 2015, hvorav kr 1,005 mrd. var intern omsetning og kr 43 mill. var ekstern omsetning.

11.1 Formål og problemstilling

Formålet med undersøkelsen har vært å foreta en oppfølging av om det ble iverksatt tiltak mot meldte funn fra forrige revisjon i 2013, i tillegg til å gjøre en ny vurdering av den interne kontrollen.

11.2 Gjennomføring

Gjennomgangen ble foretatt høsten 2016. Kommunerevisjonens vurderinger er basert på analyse av tilgjengelig dokumentasjon og intervju med nøkkelpersoner i Omsorgsbygg.

11.3 Funn

Kommunerevisjonen avdekket fortsatt enkelte svakheter i prosessene for bruker-administrasjon og endringsstyring i Xpand. Det var etter vår forrige undersøkelse utarbeidet brukerdokumentasjon for systemet. Vi fant fortsatt mangler knyttet til skriftlige rutiner og praksis for hvordan tilganger skal administreres og følges opp.

Det var etablert logging av endringer i Xpand på økonomiske forhold. Vi stilte likevel spørsmål til om denne kontrollutførelsen var hensiktsmessig siden ny og gammel verdi ikke ble logget. I tillegg ble oppfølging av loggen utført av en person som var gitt vide tilganger i Xpand og som heller ikke var uavhengig i prosessen.

Som meldt i 2013, fantes det fortsatt ingen skriftlige rutiner for endringshåndtering i Xpand.

Omsorgsbygg foretok ingen test når det kom endringer i Xpand. Det var ingen etablerte rutiner for hvordan testing og godkjenning av endringer skulle foretas før de ble satt i produksjon.

Vi fikk oppgitt at det ikke finnes systemdokumentasjon av Xpand.

11.4 Konklusjon

Etter vår gjennomgang, anbefalte vi å etablere skriftlige rutiner og følge opp praksis ved tilganger og endringer.

11.5 Kommunikasjon

Resultatet av undersøkelsen ble rapportert til Omsorgsbygg Oslo KF 25.01.2017. Omsorgsbygg sier i sitt svar av 15.02.2016 at noe er justert og er i prosess. Når det gjelder de øvrige anbefalingene, foreslår foretaket at Kommunerevisjonen kan få en orientering om fremdrift knyttet til gjennomførte anbefalinger i løpet av november 2017.

Oslo kommune
Kommunerevisjonen

Grenseveien 88, 0663 OSLO
Telefonnummer: 23 48 68 00
Telefaksnummer: 23 48 68 01

www.krv.oslo.kommune.no
postmottak@krv.oslo.kommune.no